

Het Open Space Atelier¹

Eelco Buitenhuis

Student: *'Ik ben nu niet moe meer. Het was onverwachts toch een erg ontspannende middag en ach ... dat andere (regel)werk komt nog wel.'*

Docent: *'Ik vind het heerlijk om met L (zoon van 8) in de buurt met mijn handen te werken. Zo is mijn werkplek voor hem ook een plek om leuke dingen te doen aan het worden in plaats van alleen de plek die ervoor zorgt dat mama vaak weg moet.'*

G. (kind van een docent): *'Ik vind het leuk dat jullie dit doen. Meestal werken de grote mensen en bij jullie kun je ook dit doen en dan kunnen de kinderen ook meedoen.'*

Docent: *'Je praat op een andere manier met elkaar.'*

Student: *'Ik denk dat je hier veel inspiratie op kan doen. Met mensen praten brengt je altijd op veel meer ideeën.'*

Student: *'Inspirerend door de mensen om je heen, die bezig zijn.'*

Student: *'Ik kwam omdat mijn kinderen erg nieuwsgierig waren naar waar ik twee avonden per week naar toe ga. Onverwacht heb ik er zelf heel veel aan gehad.'*

(een greep uit de aan tekeningen die na een bezoek aan het Open Space Atelier genoteerd werden)

Om veel leerplezier mogelijk te maken is in september 2004 het Open Space Atelier van start gegaan, waarin door studenten, docenten en hun kinderen vrij gewerkt en met elkaar gesproken kan worden over ons boeiende vak: het onderwijs. Er is geen agenda of programma. De gebeurtenissen worden door de inbreng van de aanwezigen bepaald.

In het Lectoraat 'Vernieuwende Opleidingsmethodiek en -didactiek onderzoeken' we met lector Hans Jansen manieren van Levend Leren (in het kerstboekje dat Jan Brandsma ons cadeau deed, is over Levend Leren al veel te lezen: leren mag spannend, uitdagend en geïnspireerd als het leven zelf zijn). Deze onderzoeken verlopen op verschillende wijze: literatuurstudie, observatie en het toetsen van denkbeelden en theorie aan de praktijk. Een van de wegen om Levend Leren vorm te geven is het onderzoek naar de weg van Teacher-Directed Learning naar Self-Directed Learning en Free Agent Learning. Bij onze kenniskringdagen werken we met een *open space* aanpak. Dan verkennen we gezamenlijk creatieve en inspirerende wegen in ons eigen leerlandschap.

Als kenniskringlid en opleidingsdocent beeldende vakken aan het Instituut Theo Thijssen, zet ik het Open Space Atelier in als werkplaats, waar ontdekt kan worden wat nodig is om te komen tot Self-Directed Learning. In een voorbereide, inspirerende en beeldenrijke leeromgeving onderzoek ik hoe studenten werken en leren als ze zelf kunnen bepalen wat ze willen leren.

In de praktijk van het afgelopen jaar blijkt in het Open Space Atelier veel interactie en communicatie op te treden, omdat de gelegenheid en de sfeer daartoe aanzet. En dat vanuit een idee, een locatie en een pot thee. Het is een plek waar mensen naar toe komen omdat ze dat zelf willen. De reacties zijn eensgezind over de sfeer en de energie die bij de samenkomsten ontstaat en die stimuleert tot meer mogelijkheden. Deelnemers schrijven na elke middag enkele regels over de betekenis die hun aanwezigheid bij het Open Space Atelier had. Ik verzamel deze gegevens om te kunnen onderzoeken welke mogelijkheden het Open Space Atelier lerende mensen biedt. Daarnaast noteer ik mijn observaties. Zo kunnen we onze gedachten over leren weer aanvullen. De Open Space Technologie die in commerciële organisaties wordt ingezet als er creatieve oplossingen nodig zijn, is in het Open Space Atelier ingezet om ideaal leren in een ruimte met sfeer, tijd, aandacht en uitdaging te kunnen veroorzaken.

De naam is een samenvoeging van *Open Space Technology* en *Open atelier*.

¹ Dit artikel is in Online gepubliceerd.

De Open Space Technology kent vier principes: (1) de deelnemers zijn de juiste personen, (2) wat er gebeurt, is het enige dat kan gebeuren, (3) het begint wanneer het begint *en* (4) als het voorbij is, is het voorbij. En er bestaat slechts één wet, de wet van de twee voeten: Als een deelnemer zich in een situatie bevindt, waarin hij niets leert, niet geïnspireerd wordt, en evenmin het gesprek een betere richting kan geven, dan is hij verplicht zijn twee voeten te gebruiken om naar een productiever situatie te gaan.

Een open atelier is een in de kunsten bekend begrip: je komt ernaar toe en werkt aan je eigen esthetische ontwikkeling, al dan niet begeleid door een vakdocent, of om je op de hoogte te stellen van de esthetische ontwikkeling van een ander. Faciliteren en inspireren zijn de basis voor leren. Leren gebeurt vanuit die basis gebeuren, ook in het Open Space Atelier. Voor hen die moeilijk op gang kunnen komen, kan begeleiden en op weg helpen nodig zijn. Voor veel collega's is de gelegenheid om beeldend te komen werken ontspannend. Anderen voelen juist een belemmering. Niet iedereen leert op de zelfde manier. Je bewust zijn van wat je doet, weten wat je wilt leren past niet bij iedereen. Als vakdocent en pedagoog werk ik eraan de schroom die er voor sommigen kan zijn om de drempel over te komen vlot weg te nemen en oude frustraties te overwinnen.

Het ongeloof in de blikken van de mensen als ze horen dat er een Open Space Atelier is, is opvallend. Dat het niet andersom is, is eigenlijk vreemd. Op school kun je leren, laten we er dan voor zorgen dat het leren ook werkelijk kan plaatsvinden. De financiële klem waarin onze welvarende samenleving het ontwikkelen van kinderen en studenten gevangen houdt, heeft de laatste decennia vooral geleid tot minder contact binnen het onderwijs. Bij elke volgende ronde van meer voor minder wordt de keus steeds weer gemaakt voor minder *contacttijd*, terwijl de behoefte aan deze *ontwikkeltijd* zo groot is. Vreemd is dat, omdat de maatschappij juist zo jammert over de matige kwaliteit van veel onderwijs.

In ons Open Space Atelier zat een eerstejaars avondstudent van rond de veertig te vertellen over een les die ze met kleuters gedaan had. Ze vertelde dat ze enorm veel tijd in de voorbereiding gestoken had. Een LIO van begin twintig vertelde over haar ervaringen met vrijwel dezelfde les. Ze had veel pragmatische oplossingen en praktische tips voor de pas begonnen en veel oudere medestudent. Genieten doe ik als ik merk dat de schotten tussen opleidingsvarianten, functies en leeftijden gedurende een middag wegglijden en de gezamenlijkheid van het prettig werken en in gelijkwaardigheid uitwisselen van onderwijs- en leerervaringen plaatsvindt.

Als je nieuwsgierig bent geworden of zin hebt om te komen werken of kletsen, ben je welkom in het Open Space Atelier:

Open: Elke woensdag en vrijdag tussen 13:30 uur en 16:00 uur.

Plaats: Lokaal 0.090 (handvaardigheidlokaal Instituut Theo Thijssen).

Welkom: Docenten en studenten van de faculteit en hun kinderen.